

Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport
Woningbouwlocatie Wateringse Veld

24 oktober 1995

626-110

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Toetsingsadvies

Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport Woningbouwlocatie Wateringse
Veld / [Commissie voor de milieu-effectrapportage].

- Utrecht : Commissie voor de milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-915-7

Trefw.: milieu-effectrapportage; Den Haag / woningbouw ; Den Haag.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer
afdeling Milieu
Postbus 12651
2500 DP DEN HAAG

uw kenmerk
S95901027

uw brief
d.d. 30 juni 1995

ons kenmerk
U709-95/Bo/bh/626-111

onderwerp
Toetsingsadvies over het milieu-effectrap-
port Woningbouwlocatie Wateringse Veld

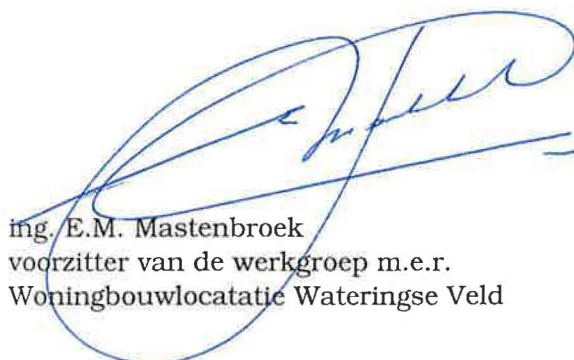
doorkiesnr.
(030) 234 76 35

Utrecht,
24 oktober 1995

Met bovengenoemde brief stelde u, namens de gemeenteraad van Den Haag, de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over het milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de Woningbouwlocatie Wateringse Veld.

Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

ing. E.M. Mastenbroek
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Woningbouwlocatie Wateringse Veld

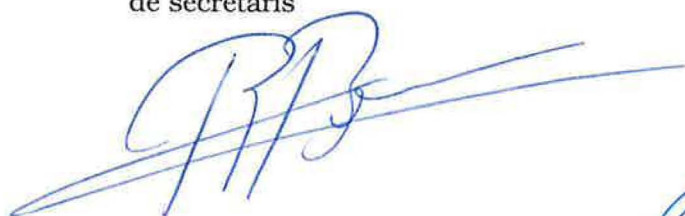
Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport
Woningbouwlocatie Wateringse Veld

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieu-effectrapport over
Woningbouwlocatie Wateringse Veld,

uitgebracht aan de gemeenteraad van Den Haag door de Commissie voor de milieu-effect-
rapportage; namens deze,

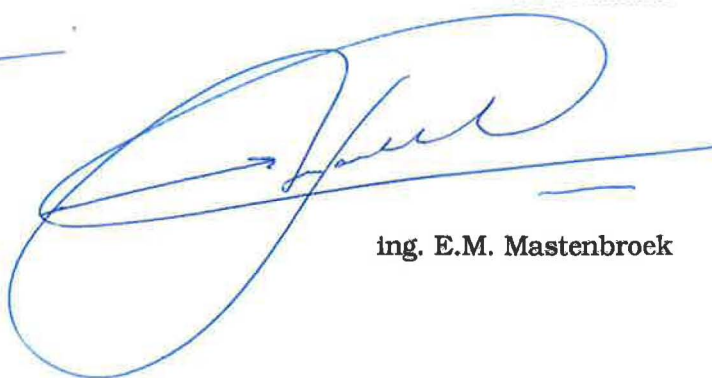
de werkgroep m.e.r. Woningbouwlocatie Wateringse Veld

de secretaris

drs. R.J. Bonte

de voorzitter

ing. E.M. Mastenbroek

Utrecht, 24 oktober 1995

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. Inleiding	1
2. Algemeen oordeel over het MER	3
2.1 Samenvatting	3
2.2 Verkeer	4
2.2.1 Aannamen	4
2.2.2 Inpassing Wateringse Veld	5
2.2.3 Conclusie	6
2.3 Geohydrologie en waterbeheer	6
3. Aanbevelingen voor de verdere besluitvorming en de evaluatie achteraf	8
3.1 Inleiding	8
3.2 Monitoring verkeer	8
3.3 Geohydrologie en waterbeheer	9
3.3.1 Aanvullend onderzoek geohydrologie	9
3.3.2 Monitoring waterbeheer	9

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 30 juni 1995 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
- 1a. Brief van het bevoegd gezag d.d. 22 september 1995 waarin de Commissie tot 26 oktober 1995 in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Openbare kennisgeving van de toetsingsprocedure in de Stadskrant d.d. 3 juli 1995
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

De gemeente Den Haag heeft het voornemen 7000 á 8000 woningen te bouwen op de locatie Wateringse Veld. Dit is één van de zogenaamde VINEX^{1]}-locaties in het gewest Haaglanden. Aangezien voor de besluitvorming daarover de m.e.r.-procedure niet is doorlopen heeft het gewest stadsgewest Haaglanden de notitie *Milieu-aspecten VINEX-locaties Haaglanden* opgesteld, waarin de milieu-gevolgen van de strategische- en locatiekeuzen aan de orde komen.

Het milieu-effectrapport (MER) zal dienen ten behoeve van de vaststelling van het bestemmingsplan dat de bouw van 7000 á 8000 woningen op de locatie Wateringse Veld mogelijk maakt. Deze activiteit is op grond van het Besluit milieu-effectrapportage (m.e.r.), categorie 11, m.e.r.-plichtig.

In de procedure treedt het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Den Haag op als initiatiefnemer. Dit college wordt vertegenwoordigd door de projectorganisatie Wateringse Veld, een samenwerkingsverband tussen de dienst Ruimtelijke en Economische ontwikkeling van de gemeente en Bouwfonds Woningbouw B.V. De gemeenteraad is het bevoegd gezag^{2]}.

Het MER werd bekend gemaakt op 3 juli 1995 in de Stadskrant (zie bijlage 2). Per brief van 30 juni 1995 verzocht de Gemeenteraad van Den Haag de Commissie voor de m.e.r. advies uit te brengen over de inhoud van het MER (zie bijlage 1). Het MER te zamen met het ontwerp-bestemmingsplan heeft 6 juli 1995 tot en met 16 augustus 1995 ter inzage gelegen. Op 19 juli 1995 heeft een openbare zitting over het MER plaatsgevonden. Op 19 september 1995 vond een overleg plaats tussen de Commissie en vertegenwoordigers van bevoegd gezag en initiatiefnemer. Naar aanleiding hiervan verzocht de gemeente Den Haag het aanbrengen van het advies aan te houden (zie bijlage 1a) en verschaftte zij een aanvulling in de vorm van schriftelijke toelichtingen op het MER inzake de verkeersaspecten en het watersysteem aan de Commissie. Tevens is overlegd een exemplaar van het uitvoeringsconvenant bouwlocaties Den Haag/Wateringen d.d. 4 maart 1995 waarin afspraken zijn vastgelegd over de afstemming van de bouwlocaties Wateringse Veld en Essellanden. Het bevoegd gezag heeft de Commissie medegedeeld dat de aanvulling op het MER bij het Ontwerp-bestemmingsplan ter inzage zal worden gelegd en bij de besluitvorming zal worden betrokken.

-
- 1 Ministerie van VROM, Vierde Nota over de Ruimtelijk Ordening Extra (VINEX), PKB Nationaal ruimtelijk beleid, december 1993.
 - 2 De dienst Stadsbeheer van de gemeente Den Haag bereidt de besluitvorming in deze procedure voor.

De Commissie heeft beoordeeld of het MER en de toelichtingen te zamen voldoende informatie bevatten om het besluit/de besluiten te nemen en daarbij op grond van artikel 7.26 van de Wm getoetst:

- aan de richtlijnen voor het MER³], zoals vastgesteld op 6 december 1994;
- op eventuele onjuistheden⁴];
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁵].

Dit advies is opgesteld door een werkgroep uit de Commissie voor de m.e.r., waarvan de samenstelling in bijlage 3 is gegeven. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt daarom verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Zie voor overige projectgegevens ook bijlage 3.

Conform artikel 7.26 tweede lid (Wm) heeft de Commissie de via het bevoegd gezag ontvangen inspraakreacties over het MER in beschouwing genomen (zie voor een overzicht hiervan bijlage 4).

Hoofdstuk 2 van dit advies geeft het algemene oordeel van de Commissie over het MER, gevolgd door een toelichting. In hoofdstuk 3 worden aanbevelingen voor de verdere besluitvorming gegeven.

3 Wm, artikel 7.23, lid 2.

4 Wm, artikel 7.23, lid 2.

5 Wm, artikel 7.10.

2. ALGEMEEN OORDEEL OVER HET MER

2.1 Samenvatting

De Commissie is van oordeel dat het MER en de aanvulling daarop te zamen **voldoende** informatie bevatten om het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming te geven. Gezien de onzekerheden in de effectvoorspelling inzake verkeer en waterbeheer acht zij de monitoring van deze aspecten van cruciaal belang voor de tussentijdse bijsturing van het plan.

Verkeer

Eén van de meest bepalende onderdelen van het plan is de wijze waarop de locatie in- en extern wordt ontsloten. Gekozen is voor het model van de centrale as waarbij een intensiteit van 11.000 motorvoertuigen (mvt) per etmaal in het MER wordt genoemd als maximaal toelaatbaar. In het MER zijn aannamen gedaan inzake de omrekenfactor voor de avondspits alsmede over het realiseren van de doelstellingen van het SVVII die van invloed zijn op de verkeersintensiteiten, waarbij de Commissie kanttekeningen plaatste.

Voorts komt uit het MER niet duidelijk naar voren wat de invloed van de verkeerskundige inpassing van Wateringse Veld, met name op Wateringen, op de verkeersintensiteit op de centrale as is. Het is dientengevolge niet ondenkbeeldig dat de autoverkeersintensiteit op de centrale as hoger uitvalt dan 11.000 mvt/etmaal. Hierdoor zouden bepaalde leefbaarheidscriteria kunnen worden overschreden.

In de "toelichting verkeersaspecten" wordt op al deze punten ingegaan. Daarin wordt onderkend dat het voldoen aan de gestelde criteria sterk afhankelijk is van de mate waarin zich wijzigingen ten opzichte van gehanteerde aannamen voordoen. Anderzijds wordt aangegeven dat in het plan en de afspraken met Wateringen voldoende mogelijkheden tot bijsturing zijn opgenomen. Cruciaal daarvoor is de monitoring van het verkeer. De Commissie adviseert het monitoringprogramma te starten als 75% van de wijk bewoond is door jaarlijks op een aantal geselecteerde lokaties verkeerswaarnemingen uit te voeren. Indien extra verkeersremmende maatregelen zouden worden genomen, dient het effect daarvan vervolgens te worden gemonitord.

Waterbeheer

Voorts concludeerde de Commissie dat het gekozen waterbeheer en natuurdoeltype niet aansluiten bij de geohydrologische ondergrond en "natuurlijke" waterhuishoudkundige situatie in het gebied. De natuurontwikkelingsmogelijkheden van brak water worden in het MER niet onderkend. De Commissie acht de gekozen oplossing voor het watersysteem zowel beheerstechnisch als qua kosten risicovol. Zij ziet mogelijkheden voor het ontwikkelen van een alternatief dat beter aansluit bij het natuurlijk milieu ter plaatse. Zij acht het zeer wel mogelijk dat een dergelijk alternatief aanzienlijk goedkoper is dan de nu voorgestelde alternatieven, als gevolg van lagere bemalings- en defosfateringskosten.

In de "toelichting watersysteem" wordt het voornemen kenbaar gemaakt het evaluatieprogramma in verband met het bovenstaande naar voren te halen. De Commissie onderschrijft de wenselijkheid daarvan en beveelt aan in het programma voor de korte termijn vooral aandacht te besteden aan het verzamelen van gebiedsspecifieke parameters die bij de geplande modellering tot een verfijning van het beeld kunnen leiden. Uit het veldwerk kunnen gegevens worden afgeleid over doorlatendheid, kwel, e.d. die richtinggevend kunnen zijn voor het aanvullend bodemkundig en hydrologisch onderzoek.

2.2 Verkeer

2.2.1 Aannamen

In het MER wordt op grond van diverse argumenten gekozen voor een in- en externe hoofdontsluiting door middel van een centrale as. Naast andere belangen speelt het milieubelang als argument voor deze keuze een rol. Het toepassen van het concept van de centrale as kan het aantal autokilometers binnen de wijk beperken en door hoge dichtheden rond de centrale as kan een draagvlak voor hoogwaardig openbaar vervoer worden gecreëerd.

Een intensiteit van 11.000 mvt/etmaal op de centrale as wordt op grond van zowel bereikbaarheidsaspecten (verkeersafwikkeling op de as zelf) als van leefbaarheidsaspecten (geluid, veiligheid, barrièrewerking) in het MER genoemd als maximaal toelaatbaar.

De berekeningen ten behoeve van het MER leiden tot autoverkeersintensiteiten op de centrale as van circa 11.000 mvt/etmaal. Daarmee zou de voorgenomen activiteit nog juist aan de gestelde leefbaarheidscriteria voldoen. Aan de berekeningen ligt een aantal aannamen ten grondslag. De Commissie is van mening dat er een groot risico bestaat dat indien aannamen onjuist blijken te zijn, de voorgenomen activiteit rond de centrale as niet aan de in het MER gestelde leefbaarheidscriteria zal kunnen voldoen.

Daarnaast lijkt op grond van de informatie in het MER sprake te zijn van een aantal onzekerheden qua ruimtelijke inpassing van de wijk dat van invloed is op het verkeer op de centrale as. Uit de aanvulling op het MER (toelichting verkeersaspecten) blijkt dat over de inpassing reeds nadere afspraken zijn gemaakt. In § 2.2.2. van dit advies wordt op de inpassing nader ingegaan.

De Commissie plaatst vraagtekens bij de volgende aannamen die aan de berekeningen ten grondslag liggen.

Omrekenfactor avondspitsuur- naar etmaalintensiteit

Het MER hanteert als omrekenfactor voor de avondspitsuurintensiteit naar de etmaalintensiteit een factor 10. De landelijke tendens is een afvlakking van de spitsuren en daarmee een gelijkmatiger verdeling over het etmaal van het autoverkeer. De Commissie acht het hanteren van een omrekenfactor van 11 daarom reëler.

Gevolgen structuurschema verkeer en vervoer

In de modelberekeningen ten behoeve van het MER zijn de algemene maatregelen ter reductie van het autoverkeer, zoals aangegeven in S.V.V. II als uitgangspunt gehanteerd. De Commissie verwacht dat gezien de huidige ontwikkeling van het autoverkeer de doelstellingen van het S.V.V. II niet zullen worden gehaald. Dit zal consequenties hebben voor de berekende autoverkeersintensiteit op de centrale as.

De Commissie beval aan om de gevoeligheid van de autoverkeersintensiteit op de centrale as voor de genoemde aannamen expliciet te maken. Indien de verkeersintensiteit op de centrale as namelijk hoger blijkt uit te vallen dan 11.000 mvt/etmaal kan dit leiden tot het overschrijden van de in het MER genoemde leefbaarheidscriteria (geluid, oversteekbaarheid en luchtkwaliteit).

2.2.2 Inpassing Wateringse Veld

Naast de gevoeligheid van de berekeningen zoals hierboven aangegeven is nog een factor van belang voor de verkeersintensiteit op de centrale as. Wateringse Veld is namelijk gelegen tussen de gemeenten Wateringen en Rijswijk. De verkeersstromen van en naar Wateringen zijn daarmee van invloed op de verkeersintensiteit op de centrale as. Uit het MER valt niet op te maken in hoeverre de in paragraaf 5.4.3 ad. 2 van het MER genoemde sectorgrenzen in de toekomst structureel zijn.^{6]} Uit het MER komt niet duidelijk naar voren wat de invloed van de verkeerskundige inpassing van Wateringse Veld op de verkeersintensiteit op de centrale as is. De Commissie meent^{7]} dat de bedoelde afstemming van deze op elkaar aansluitende locaties essentieel is voor de samenhang in ruimtelijke en verkeerskundige zin. Uit de "toelichting verkeersaspecten" en het "uitvoeringsconvenant bouwlocaties Den Haag/Wateringen" blijkt dat over de inpassing tussen Den Haag en Wateringen nadere afspraken zijn gemaakt.

6 Zie ook bijlage 4, inspraakreactie nr. 4.

7 In het advies voor richtlijnen heeft de Commissie expliciet gevraagd inpassingsalternatieven te ontwikkelen. Het advies van de Commissie maakt integraal deel uit van de vastgestelde richtlijnen. Voorts heeft de Commissie in de aanbiedingsbrief bij dat advies gewezen op het belang van een procedurele en inhoudelijke afstemming van het bestemmingsplan en het MER met de bestemmingsplannen van de aangrenzende gedeelten van Rijswijk en Wateringen. Daaraan wordt gerefereerd in de vastgestelde richtlijnen. Noch uit het MER en de toelichting daarop, noch uit het ontwerp-bestemmingsplan is het resultaat van overleg met de gemeente Rijswijk af te leiden. In het MER is geen sprake van expliciete inpassingsalternatieven, al komt het onderwerp wel beknopt aan bod.

De Commissie beval aan berekeningen uit te voeren waaruit blijkt hoe verschillende mogelijkheden voor de wederzijdse verkeerskundige inpassing (met name de wijze van aansluiting op Wateringen) van invloed zouden kunnen zijn op de verkeersintensiteit op de centrale as.

2.2.3 **Conclusie**

De Commissie gaf aan dat, indien de berekeningen inderdaad een aanzienlijk groter aantal mvt/etmaal op de centrale as tot uitkomst zouden hebben, de basis onder de gemaakte keuze voor het centrale as-model als hoofd auto-ontsluiting weg zou vallen.

De Commissie beval aan in dat geval de mogelijkheden voor een alternatief model, bijvoorbeeld een sectorenmodel, nader uit te werken. Uit de informatie in het MER blijkt namelijk dat sectorenmodellen reëel uitvoerbare alternatieven zijn.

In de "toelichting verkeersaspecten" wordt op alle drie de bovengenoemde punten ingegaan. Daarin wordt onderkend dat het voldoen aan de gestelde criteria sterk afhankelijk is van de mate waarin zich wijzigingen ten opzichte van gehanteerde aannamen voordoen. Anderzijds wordt aangegeven dat in het plan en de afspraken met Wateringen voldoende mogelijkheden tot bijsturing zijn opgenomen. Cruciaal daarvoor is de monitoring van het verkeer. De Commissie doet in paragraaf 3.2 van dit advies aanbevelingen voor de monitoring van de verkeersaspecten.

2.3 **Geohydrologie en waterbeheer**

Ten aanzien van bodemopbouw en waterhuishouding constateert de Commissie vele onzekerheden, die van grote betekenis zijn voor de natuurtechnische ontwikkelingsmogelijkheden in het gebied. Uit de waterbalans en de chloridebalans valt op te maken, dat het huidige beheer zinvol is in het licht van de voor de landbouw gewenste verziltingsbestrijding. Er vindt een aanzienlijke toevoer plaats van chloride vanuit de ondergrond. Ter bestrijding daarvan wordt thans op jaarbasis meer water ingelaten dan er neerslag valt. In het gebied is van nature sprake van een overgang van zoet naar brak grond- en oppervlaktewater. Hoge fosfaat- en nitraatgehaltes zijn voor dergelijk brak water een normaal en natuurlijk verschijnsel. In het MER wordt de oppervlaktewaterkwaliteit echter slechts in termen van zoetwaternormen beschreven.

Het streven in de voorgenomen activiteit en de alternatieven in het MER is gericht op duurzaam waterbeheer, hetgeen men wil bereiken door afkoppeling van regenwater, het vasthouden van gebiedseigen water en het beperkt houden van peilfluctuaties. In ecologische zin richt het watersysteem zich op het ontwikkelen van voedsel- en mineraalarme milieu's en beperking van de inlaat van water. De doorstroomsnelheid van het water blijft echter bepalend voor de beschikbaarheid van nutriënten. Hoe meer wordt doorgespoeld, hoe groter het aanbod aan nutriënten, hoe geringer de betekenis voor natuurontwikkeling.

Tegelijkertijd betekent reductie van de inlaat een toename van de verzilting, hetgeen met de gestelde doelen moeilijk verenigbaar is.

Om fosfaten en nitraten in het inlaatwater te verwijderen wordt gekozen voor het aanleggen van helofytenfilters ofwel sawa's. Een aanvullende mogelijkheid die in het MER wordt genoemd om de beschikbaarheid van nutriënten te verminderen is de inzet van een defosfateringsinstallatie. Dit is een optie die veel energie en grondstoffen kost. Gezien de aanwezigheid van een vuilstort zullen de sawa's slechts langs een deel van de boezem kunnen worden aangelegd. De capaciteit van de sawa's is in het MER overschat⁸].

De Commissie acht de gekozen oplossing voor het ecologische aspect van het watersysteem zowel beheerstechnisch als qua kosten risicovol. Zij concludeert dat het gekozen natuurdoeltype niet aansluit bij de geohydrologische ondergrond en "natuurlijke" waterhuishoudkundige situatie in het gebied. Zij acht het onwaarschijnlijk dat in dit gebied de gestelde doelen voor natuurontwikkeling (voedsel- en mineraalarme milieu's) gehaald kunnen worden. In het concept toetsingsadvies merkte de Commissie op dat de gekozen optie zal leiden tot een blijvende noodzaak van menselijk ingrijpen teneinde de gecreëerde natuur in stand te houden, hetgeen gepaard zal gaan met een grote inlaat van gebiedsvreemd water en een hoog energiegebruik, zowel voor het bemaling als defosfatering. Hiermee zijn ook hoge kosten gemoeid.

De natuurontwikkelingsmogelijkheden van brak water in het gebied⁹] worden in de voorgenomen activiteit en alternatieven in het MER niet onderkend. Zoet-zout overgangen behoren tot de soortenrijkste milieu's in ons land, ook wanneer ze zich op kleine schaal voordoen. Het Natuurbeleidsplan noemt brakwaterveen als een te herontwikkelen vegetatietype. Een hierbij aansluitende alternatieve opzet van het waterbeheer waarbij nauw wordt aangesloten bij het lokale hydrologische systeem en waarbij inlaat van gebiedsvreemd boezemwater wordt beperkt is volgens de Commissie mogelijk.

De Commissie beval aan de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een waterbeheer dat beter aansluit bij het natuurlijk milieu te onderzoeken. Van belang zijn hierbij de verschillen ten opzichte van de voorgenomen activiteit voor wat betreft energiegebruik en inlaat van gebiedsvreemd water. Zij acht het zeer wel mogelijk dat een dergelijk alternatief aanzienlijk goedkoper is dan de voorgenomen activiteit, als gevolg van lagere bemalings- en defosfateringskosten. Het vergt weliswaar een ander beheer waardoor enige wijzigingen in de inrichtingsmaatregelen noodzakelijk kunnen zijn maar geen wijziging in de ruimtelijke functietoedeling van het plan.

8 1000 kg N/ha komt de Commissie zeer hoog voor. De maximale opname in groene planten komt op circa 200 kg N/ha. Door denitrificatie zou dan nog eens 800 kg N/ha verwijderde moeten worden. In de literatuur is geen waarde gevonden hoger dan 263 kg N/ha. Zie: M.K. Firestone (1982): Biological denitrification. In: F.J. Stevenson (ed.): Nitrogen in agricultural soils. Agronomy 22, pp 289-326. Madison, Wisconsin.

9 De Commissie acht de brakke kwelsystemen vooral lokaal bepaald: het betreft verzilting van in de hogere delen van Wateringen infiltrerend regenwater. Dat doorstroomt fossiele brakke afzettingen. Contact met Noordzeewater, zoals in het MER wordt verondersteld, is onwaarschijnlijk (vgl. C.R. Meinardi (1973), Het zoutwatervoorkomen in de ondergrond van de lage gedeelten van Nederland, H20, 6, 18, p454-460).

In de aanvulling op het MER heeft de gemeente zich inmiddels bereid verklaard de mogelijkheden voor een anderssoortige aanpak te verkennen. Daarvoor is aanvullend onderzoek in het gebied noodzakelijk.

3. AANBEVELINGEN VOOR DE VERDERE BESLUITVORMING EN DE EVALUATIE ACHTERAF

3.1 Inleiding

In het concept toetsingsadvies van de Commissie en de voorgaande hoofdstukken van dit advies is aangegeven dat er inzake de effecten van de voorgenoemde activiteit zoals beschreven in het MER en de aanvulling daarop een aantal onzekerheden bestaat. In de aanvulling op het MER heeft de initiatiefnemer aangegeven het daarmee eens te zijn en wordt op de diverse onzekerheden een toelichting gegeven. Het bevoegd gezag heeft de Commissie medegedeeld dat de aanvulling op het MER bij het Ontwerp-bestemmingsplan ter inzage zal worden gelegd en bij de besluitvorming zal worden betrokken.

In het plan is daarom een aantal mogelijkheden tot bijsturing opgenomen voor het verkeerssysteem. Cruciaal daarvoor is de wijze waarop de effecten worden gemonitord. Ten behoeve van het watersysteem zal aanvullend onderzoek worden gedaan. In het vervolg van dit hoofdstuk doet de Commissie daarom voor deze aspecten aanbevelingen voor het monitoringprogramma en het aanvullend onderzoek.

3.2 Monitoring verkeer

Met het oog op de genoemde onzekerheden en de gevolgen daarvan op de intensiteiten op de centrale as beveelt de Commissie aan om niet met een evaluatie te wachten tot 2010, maar op een nader te bepalen moment waarop een deel van de relevante infrastructurele werken gerealiseerd is en waarop circa 75% van de wijk bewoond is een monitoringprogramma op te starten. Het monitoringprogramma heeft als doel om de ontwikkeling van het gemotoriseerde verkeer over de centrale as te volgen en indien nodig maatregelen te nemen.

Daartoe zouden er jaarlijks op een aantal maatgevende dagen verkeerstellingen moeten worden gehouden op tenminste drie locaties op de centrale as:

- op het Hoge plein;
- op het Lage plein en;
- op een locatie tussen beide pleinen in, juist ten zuiden van het Oosteinde.

Bij overschrijding van de bovengrens van 11.000 mvt/etmaal zou door middel van een zogenaamd kentekenonderzoek moeten worden bepaald wat de samenstelling van het verkeer is over:

- intern verkeer (herkomst en bestemming binnen de wijk);
- extern verkeer met herkomst of bestemming binnen de wijk en;
- extern doorgaand verkeer.

Op basis van deze gegevens kunnen maatregelen worden genomen (afhankelijk van de ontwikkelingen: extra verkeersremmende maatregelen op de centrale as of een overgang naar een sectorensysteem). De situatie met extra verkeersremmende maatregelen dient vervolgens weer aan het monitoringprogramma te worden onderworpen.

3.3 Geohydrologie en waterbeheer

3.3.1 **Aanvullend onderzoek geohydrologie**

In de Toelichting Watersysteem MER Wateringse Veld (Den Haag, 28 september 1995) wordt het voornemen kenbaar gemaakt het evaluatieprogramma in verband met de door de Commissie gemaakte opmerkingen naar voren te halen. De Commissie onderschrijft de wenselijkheid daarvan. Het lijkt haar, dat in het programma voor de korte termijn vooral aandacht besteed moet worden aan het verzamelen van gebiedsspecifieke parameters (doorlatendheid; anisotropie (verschillen in doorlatendheid); grondwaterstanden; zoutgehaltes, c.q. dichtheidsverschillen, van het ondiepe en diepere grondwater e.d.), die bij de geplande modellering tot een verfijning van het beeld kunnen leiden.

Bij het veldwerk ware ook aandacht te besteden aan fysieke kenmerken als roestverschijnselen, verzakkende slootkanten, niet-dichtvriezende plekken in vorstperioden, open plekken in de vegetatie, e.d. Daaruit kunnen gegevens worden afgeleid over (verschillen in) doorlatendheid, kwel, e.d., die richtinggevend kunnen zijn voor het aanvullend bodemkundig en hydrologisch onderzoek. Oude luchtfoto's, met name die uit de Tweede Wereldoorlog, kunnen daarbij een belangrijk hulpmiddel zijn.

Bij de inrichting van de wijk kan door de beschikbaarheid van deze gegevens op de natuurlijke potenties van het gebied worden ingespeeld. Een flexibele aanpak daarbij is gewenst. Voorkomen moet worden dat het stedenbouwkundig ontwerp op voorhand natuurtechnische mogelijkheden uitsluit.

3.3.2 **Monitoring waterbeheer**

Door middel van een monitoringprogramma kan worden getoetst of en in hoeverre de verwachtingen uitkomen en of en zo ja hoe moet worden bijgestuurd. De Commissie acht daarbij in het licht van het bovenstaande met name de volgende aspecten van belang:

- ontwikkeling van het zoutgehalte in ruimte en tijd in grond- en oppervlaktewater;
- de invloed van kwantiteit en kwaliteit van daadwerkelijk ingelaten boezemwater op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit;
- de ontwikkeling van de vegetatie.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies
over het milieu-effectrapport
Woningbouwlocatie Wateringse Veld

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 30 juni 1995 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer

Milieu

Retouradres: Postbus 19 350, 2500 CJ Den Haag

Commissie voor
de milieu-effectrapportage
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

Commissie voor de milieu-effectrapportage	uw brief van
ingekomen : - 6 JULI 1995	uw kenmerk
nummer : 974-95	SP5901027
dossier : 626-46 + 1m	Ons kenmerk
kopie naar : Bo. S. pres. bld	MSA-Wateringse Veld in
	7-voud, raadsbesluit
	30 juni 1995

Milieu-effectrapport woningbouwlokatie Wateringse Veld

Geachte commissie,

Hierbij ontvangt u, in zevenvoud, het milieu-effectrapport woningbouwlokatie Wateringse Veld dat op 29 juni jongstleden door de gemeenteraad van Den Haag (bevoegd gezag) aanvaardbaar is verklaard. Het milieu-effectrapport bestaat uit het hoofddocument, bijlagen en de samenvatting.

Openbare kennisgeving geschiedt op 3 juli in de Stadskrant (huis-aan-huisblad) en een nieuwsbrief Wateringse Veld die huis aan huis verspreid zal worden. Een kopie hiervan zal ik u nog nazenden.

Het milieu-effectrapport ligt - samen met het voorontwerp bestemmingsplan Wateringse Veld en het ontheffingsverzoek in het kader van de Wet geluidhinder - van 6 juli tot en met 16 augustus 1995 ter inzage. De openbare zitting - gecombineerd met de openbare zitting voor het voorontwerp bestemmingsplan Wateringse Veld en het ontheffingsverzoek Wet geluidhinder - vindt plaats op 19 juli a.s. Een verslag hiervan en afschriften van (eventuele) inspraakreacties zal ik u zo spoedig mogelijk doen toekomen.

Wij zenden u het milieu-effectrapport woningbouwlokatie Wateringse Veld met het verzoek een toetsingsadvies uit te brengen aan het bevoegd gezag. U kunt uw advies richten aan:
de gemeenteraad van Den Haag
postbusnr. 12600
2500 DJ Den Haag

Hoogachtend,

M.A.W.G. Feller.
coördinator m.e.r. - woningbouwlokatie Wateringse Veld

M.A.W.G. Feller

Milieu
Afdeling

Spui 70
Bezoekadres

070 353 6366

Fax

BIJLAGE 1a

Brief van het bevoegd gezag d.d. 22 september 1995 waarin de Commissie tot 26 oktober 1995 in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Retouradres: Postbus 12651, 2500 DP Den Haag

De Commissie voor de
Milieu-effectrapportage
t.a.v. de heer R. Bonte
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
aanvang:	18 OKT. 1995
datum:	1358-95
dossier:	726-109
kopie naar:	Bo / dh

Uw kenmerk

CS 195023159

Aantal bijlagen

22 september 1995

Ontoetsingsadvies Wateringse Veld

Geachte commissie,

Naar aanleiding van het gesprek met de werkgroep van de Commissie m.e.r. en vertegenwoordigers van de initiatiefnemer en het bevoegd gezag over het concept toetsingsadvies in het kader van de m.e.r. Woningbouwlocatie Wateringse Veld op 19 september jl. deel ik u het volgende mee.

Om u in de gelegenheid te stellen de nader gevraagde informatie bij het toetsingsadvies te betrekken, zal het bevoegd gezag u tot 26 oktober a.s. in de gelegenheid stellen het toetsingsadvies uit te brengen.

Hoogachtend,

het bevoegd gezag van Den Haag
namens deze:

J.E. Spelt
Dienst Stadsbeheer
wnd hoofd afdeling Milieu

M.A.W.G. Feiler
Inlichtingen bij

Milieubeleid
Afdeling

Spui 70
Bezoldings

070 - 353 6366
Doorkiesnummer

070 - 353 6490
Fax

BIJLAGE 2

Openbare kennisgeving van de toetsingsprocedure in de Stadskrant d.d. 3 juli 1995

Ruimtelijke ordening

Voorontwerp- bestemmingsplan

Van 6 tot en met 26 juli 1995 ligt voor eenieder ter inzage in het Gemeentelijk Informatiecentrum, en van 27 juli tot en met 16 augustus 1995 op het nieuwe adres, Spui 70, en in het stadsdeelkantoor Escamp het Voorontwerp-bestemmingsplan **Wateringse Veld**. Het plangebied wordt globaal begrensd door de Erasmusweg, de gemeentegrens met Rijswijk en de gemeentegrens met Wateringen.

■ **Indienen van opmerkingen**

Schriftelijke opmerkingen kunt u tot en met 16 augustus 1995 indienen bij het college van B&W (adresblok 1), onder vermelding van 'Bestemmingsplan Wateringse Veld'.

Om te voldoen aan de bepalingen van de *Wet geluidshinder* (Wgh) is een akoestisch onderzoek gedaan naar de geluidbelasting tengevolge van weg- en tramverkeer. De geluidbelasting overschrijdt op enkele locaties de 'voorkeursgrenswaarde', zodat ontheffing zal worden aangevraagd. Tot en met 16 augustus 1995 kunt u over het concept-ontheffingsverzoek *schriftelijke opmerkingen* maken bij de directeur van de Dienst REO (adresblok 3), onder vermelding van 'Ontheffingsverzoek Wgh Bestemmingsplan Wateringse Veld'.

Om te voldoen aan de bepalingen van de *Wet milieu-beheer*, *Besluit milieu-effectrapportage* is een milieu-effectrapport opgesteld voor de woningbouwlocatie Wateringse Veld. De procedure in het kader van de milieu-effectrapportage is gekoppeld aan het bestemmingsplan. In het milieu-effectrapport worden de milieu-gevolgen van de voorgenomen activiteiten van de gemeente en van alternatieven voor die plannen beschreven en met elkaar vergeleken. Tot en met 16 augustus 1995 kunt u *schriftelijk* reageren op de kwaliteit van het Milieu-effectrapport woningbouwlocatie Wateringse Veld bij de gemeenteraad (adresblok 1).

■ **Openbare zitting**

Op woensdag 19 juli 1995, 20.00 uur, wordt een openbare zitting gehouden in het Sportcentrum 'De Rhijenhof', Noordlieweg 44a.

Ontwerp-bestemmingsplan en -

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Projectorganisatie Wateringse veld namens Burgemeester en Wethouders van Den Haag

Adviseur initiatiefnemer: Tauw milieu

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van Den Haag

Besluit: vaststelling van het bestemmingsplan Wateringse Veld

Categorie Besluit m.e.r.: 11

Activiteit: Het voornemen een woningbouwlocatie te ontwikkelen met een capaciteit van circa 7000 á 8000 woningen op de locatie Wateringse Veld.

Procedurele gegevens:

brief bevoegd gezag met verzoek om advisering: 4 juli 1994

kennisgeving startnotitie: 13 juni 1994

inspraaktermijn: 15 juni tot en met 15 juli 1994

informatiebijeenkomst belegd: 28 juni 1994

einde wettelijke adviestermijn: 15 augustus 1994

bevoegd gezag vraagt (uiteindelijk) advies voor: 15 augustus 1994

richtlijnenadvies uitgebracht op: 14 oktober 1994

richtlijnen vastgesteld op: 6 december 1994

brief bevoegd gezag met verzoek om advisering: 30 juni 1995 (kenmerk S95901027)

kennisgeving MER: 3 juli 1995

inspraaktermijn: 6 juli tot en met 16 augustus 1995

hoorzitting(en) belegd: 19 juli 1995

einde wettelijke adviestermijn: 20 september 1995

bevoegd gezag vraagt (uiteindelijk) advies voor: 26 oktober 1995

toetsingsadvies uitgebracht: 24 oktober 1995

Bijzonderheden:

Samenstelling van de werkgroep:

drs. G.J. Baaijens

ing. B. Delmee

ing. E.M. Mastenbroek (voorzitter)

drs. H.M. Slaats

ing. G. van der Sterre M.Sc.

Secretaris van de werkgroep: drs. R.J. Bonte

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	950814	J.P. Bakker, M. Bakker, N.A. v.d. Berg, P.M. Bakker en M.J. Bakker	Naaldwijk	950823
2.	950810	5 gelijkkluidende inspraakreacties eigenaren glastuinbouwbedrijf	Den Haag	950823
3.	950810	2 gelijkkluidende inspraakreacties eigenaren woningen	Den Haag	950823
4.	950814	Mr.H.L.J.M. van Exel en Mr.A.J.M. van Exel-Wierikx	Den Haag	950823
5.	950809	Werkgroep VINEX-locaties Den Haag	Den Haag	950824
6.	950810	J.A.J. Thoen	Den Haag	950825
7.	941215	Vergadering Gemeente Den Haag	Den Haag	950731
8.	950719	Verslag Openbare zitting Wateringseveld	Den Haag	950731